

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

1. מוליד ומביא במליקה ... כשר ... מצות מליקה קוצץ ויורד וזו היא מצותה.....1
2. יש שחיטה לעוף מן התורה... אין עיקור סימנין בעוף לא אמרן אלא במליקה אבל בשחיטה יש עיקור.....2
3. נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבלה.....5
4. מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה.....6

דף כ.

א. מוליד ומביא במליקה ... כשר ... מצות מליקה קוצץ ויורד וזו היא מצותה

כבר התבאר לעיל דף יט: ובזבחים דף סד. סה. שמולק את ראשה ממול עורף¹, וצריך דוקא כהן, ובעפורן שלו המחובר לו, ויורד בעפורנו עד שיחתוך הסימנין או רוב אחד מהן ואינו מבדיל הראש מן הגוף.

והמולק בסכין או מן הצדדין אינה מליקה אלא כמי שחנק או נחר, וכל העורף כשר למליקה.

ולכתחילה² מצוה יותר להוליך ולהביא בעפרנו בלא לדרוס³ כדין שחיטה, ומ"מ אם רוצה דורס ויורד בעפרנו, כי דרסה כשרה במליקה.

¹ עיין מנחת חינוך מצוה קטו אות כז ובכסף משנה על הרמב"ם שם ומול העורף הוא שעורף נקרא מה שהוא נגד הפנים ומתחת לזה נקרא ממול ערפו וכל השטח מן הצואר שהוא כשר לשחיטה כשר מאחוריו למליקה ואם מלק מן הצדדין של הצואר מליקתו פסולה שאין זה מול העורף וכ"ש אם מלק מן הצואר (תורת הקדשים זבחים סד ע"א אות ה)

² רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ו ה"ו

³ וכמו דדרסה אינה פוסלת במליקה כך חלדה אינה פוסלת, עיין שם וברש"י ד"ה לא אמרן אלא במליקה וכו'. וגם עיקור סימנין (שנעקרו ממקומן קודם מליקה) כשרה במליקה, עיין ש"ס שם ורמב"ם כאן פ"ו הכ"ג. והגרמה, אם התחיל למלוק למעלה ממול ערפו, מפורש בש"ס שם ע"א דפסולה ע"ש, אך אם מלק ממול ערפו ואחר זאת בהסימנין הגרים נראה דדינו כמו בשחיטה, ועיין יו"ד סי' כ"ד (סי"ב - י"ד) דיני הגרמה, וצ"ע. ואם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וחותך מקודם המפרקת וחוט השדרה⁴ בלא רוב בשר, כיון שעם יחתוך רוב בשר הרי היא כמתה קודם מליקת הסימנים, אך חותך בלא רוב בשר ויורד בצפורנו עד שיחתוך הסימנים או רוב אחד מהן ואינו מבדיל הראש מן הגוף ורשאי לחתוך כל הסימנים ולא הוי הבדלה כיון שמחובר הראש להגוף על ידי העור⁵. וי"א⁶ שאינו רשאי לחתוך יותר מסימן אחד, ואם חתך יותר מסימן אחד נחשב הבדלה אע"פ שמחובר.

ובעולת העוף עושה כנוכר⁷ אך צריך לחתוך שני הסימנים בעולה כשהוא יורד.

דף כ:

ב. יש שחיטה לעוף מן התורה... אין עיקור סימנים בעוף לא אמרן אלא במליקה אבל בשחיטה יש עיקור

שהייה פוסלת במליקה, עיין זבחים ס"ה ע"ב דנראה שם דלאחר חתיכת מפרקת עם החוט ושהה פוסל, וכן באמצע סימן ראשון, אך לאחר שמלק סימן אחד ג"כ דהוי ליה כמתה, אם שהה בין סימן ראשון לשני יש פלוגתא בין תנא קמא לרבי אלעזר ברבי שמעון, ולרבא תנא קמא סבירא ליה דאין שהייה פוסלת דהסימן השני הוא רק כדי לקיים מצות הבדלה, ורבי אלעזר ברבי שמעון סובר דפוסל בין סימן לסימן, ואביי מסיק דלכולי עלמא פוסל בין סימן לסימן. ולא נתבאר דין זה דשהייה הן באמצע והן בין סימן לסימן בדברי הרמב"ם כלל, ועיין חולין שם

⁴ ואם לא חתך כסדר הזה אלא שהביא הסימנים לאחור והתכם קודם שחתך המפרקת והדרה המליקה פסולה והעוף נבילה (זבח תודה ותורת הקדשים זבחים סד ע"ב אות ה)

⁵ מנחת חינוך מצוה קכד אות ב ועיין כסף משנה שם שהסמ"ג (לאוין שכ"ז) סבירא ליה ג"כ כהרמב"ם והביא ראייה לדבריו, ועיין לחם משנה שם ועיין בחי' הגר"ז זבחים סה ע"ב בביאור שיטת הרמב"ם ובמה נשתנה הבדלת הראש האסורה בחטאת מהבדלת הראש הנדרשת בעולת העוף ששם הוא דין שיהיו שני גופים עי"ש ועיין בקרן אורה זבחים סד ע"ב

⁶ דעת רש"י בזבחים ס"ד ע"ב ד"ה ואינו מבדיל ובחולין כ"א ע"ב ד"ה ואינו מבדיל, ועיין זבח תודה זבחים סד ע"א שהביא שהתוס' בכמה מקומות והרע"ב והר"ש משאנ"ן על התו"כ ס"ל כשימת רש"י וכך פסק שם בתורת הקדשים אות ג

⁷ שם הלכה כג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

בהמה חיה⁸ ועוף טעונים שחיטה מדאורייתא⁹, כדילפינן להו מקראי בגמרא¹⁰. והלכות שחיטה בכולן אחת הן¹¹.

לפיכך שחט בסכין¹² פגומה ועקר הסימנים¹³, או עשה עיקור הנמסר הלכה למשה מסיני שפוסל כגון שנעקרו הסימנים ונשמטו שניהם ממקום חיבורן בלחי, או אפילו אחד מהם שנשמט ונעקר ושחטו, בין אם נעקר ונשמט קודם שחיטה שאסור שנתנבלה קודם לכן, ובין אם התחיל לשחוט ובתוך השחיטה קודם ששחט רובה נעקר אחד מן הסימנים בין על ידי מעשה בין מאליו, שחיטתו פסולה.

ואפילו בעוף שנעקר סימן אחד ואחר כך שחט את השני שחיטתו פסולה והוא הנקרא שמוטה¹⁴, שאין שחיטה מועלת בסימנים עקורים. ונבילה היא דאורייתא, דבעינן שיהיו שני הסימנים ראויים לשחיטה.

⁸ שו"ע ונו"כ יג א

⁹ ועי' בב"ח ריש סי' א' ופרמ"ג בפתחה להל' שחיטה שורש א' באורך מזה.

¹⁰ כתב במהר"ם [חולין כה, א ד"ה ר' היא] דלמאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה לא הוי מליקה נבילה כלל דכולה חדא נחירה היא, אלא אם כן מתה מאליה או שהכה על ראשה הוי נבילה, אבל בכהאי גוונא הוי נחירה ושפיר דמי. וקשה דאם כן אמאי איצטריך קרא [במדבר יח, ט] לכל הטאתם לרבות הטאת העוף דנאכל דסלקא דעתך אמינא נבילה היא, כדאיתא בזבחים (דרף מ"ד ע"ב), ומצאתי שהרניש בזה בספר באר יעקב [סוף סימן כז ד"ה אך]. ועיין עוד בתורת כהנים פ"ו ויקרא דדריש ר"ש גם כן מקרא אחרינא גם להתיר מליקה של כהנים. יד אברהם שם.

¹¹ רמב"ם הלכות שחיטה פרק א הלכה ב, ועי' בכנה"ג בהגהת המור אות א' מה שפלפל בכיבוד דברי הרמב"ם בזה

¹² שו"ע ונו"כ כד טו ולבוש שם ושמ"ח יח

¹³ זה אינו העיקור הנמסר מסיני הפוסל את השחיטה שהוא נלמד מפסוק וזבחת ולא וקרעת
¹⁴ כן כתבו האחרונים ז"ל. ואין חילוק לדינא כלל בין עיקור לשמוטה, כדמשמע מלשון הפוסקים, דמתחילים רישא בעוקר וסיפא בשמוטה, אלמא דהכל חדא. ונראה לי שמה שכתב בהגה הר"ן (דיני עיקור אות א') וזה לשונו, מה בין עיקור לשמוטה, כל מה שנעשה בשעת שחיטה זהו עיקור ופסולה אפילו במיעוט הסימנים, אבל מה שנעשה קודם השחיטה, כגון שנעקרו ממקום חיבורם בלחי, זהו קרוי שמוטה ואינו פוסל אלא ברובו כו', עכ"ל. ומסתמא העתיק זה מאיזו הגהות ישינים. ואין כוונתו לחלק אם נעקרו הסימנים ממקום חבורם בשעת שחיטה פסול במיעוט, כדסבירא ליה להב"ח (ד"ה עיקור). דזה אינו. אלא דמחלק בין עיקור דסכין פגום, וההיא קרי ליה עיקור דשעת שחיטה ופסול במשהו, ובין עיקור דסימנים מחיבורן, וההיא קרי ליה קודם שחיטה דאפשר להיותן קודם שחיטה, ולא דוקא, והוא הדין אם נעשה בשעת שחיטה. תדע, דכתב כגון שנעקרו כו', אלמא דעד השתא לא איירי בעיקור זה. ולא כדמשמע להש"ך ס"ק כ"ג ולקצת שוחטים, דהר"ן איירי בין ברישא ובין בסיפא בנפרדו הסימנים מחבורן, וקרי שמוטה לנעשה קודם, ועיקור לנעשה בשעת שחיטה. דזה אינו, ולא נראה בשום פוסק דמחלקי לדינא בין לשון עיקור ללשון שמוטה בעקירת הסימנים מחיבורן. תבו"ש

כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וכדי למנוע שמוטה השכיח בתרנגולים יכול השו"ב ליזהר שלא יבא לידו, כי בעת שתופס הסימנים אין לו להוריד הקנה ומקודם תפיסה יכול להעמיד הקנה במקומו¹⁵.

ואפילו בעוף שנעקר סימן אחד והשני שלם, ושחט בשני, לא הוה שחיטה.

שחט אחד בעוף ואחר כך נשחט השני, כשר, נשחט אחד ואחר כך שחט השני, פסול.

ואם אינו יודע אם נשחט אחר שחיטה או קודם גמר שחיטה, והוא הדין אם נמצא סימן השחוט שמוט ואינו יודע אם קודם גמר שחיטה נשחט או אחר כך, אמרו חז"ל כל ספק בשחיטה פסול.

ואף על פי שפרכס אחר השחיטה, או משמשו ודחקו בסימן אחר השחיטה, שאפשר להשחט על ידי משמוש זה, אין תולין לומר שנעשה אחר השחיטה, גם השוחט אינו נאמן לומר הרגשתי בשעת שחיטה שלא היה שמוט, שאי אפשר לעמוד על זה, אלא אם כן אומר בדקתי¹⁶ אחר שחיטה ומצאתי שלא היה שמוט, שאז נאמן אפילו יחידי, כמו שנאמן על השחיטה.

במדינות אלו המנהג להטריף עיקור, דסכין פגום, בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא, בין בקנה בין בוושט, ואין לשנות.

¹⁵ דעת קדושים סוף סי' א' בדיני תשלומי השו"ב בד"ה גם

¹⁶ בהג"ה (סעיף י"ז) כתוב דנאמן השוחט לומר שלא היה שמוט בשעת שחיטה. והקשה המ"ז (ס"ק י"ד), הא מבואר בתשובות מהרי"ק שורש ל"ה דאי אפשר לשוחט להבחין בזה שהוא כעצמים בבטן המליאה. ותירץ המ"ז דאיירי דקאמר השוחט שאחר שחיטה נתהפך הסימן ובא למקום השחיטה מקום העקור, שמוה נראה שעתה נעשה ודאי על ידי פרכוס, עכ"ל המ"ז. ולענין חלילה להתיר ע"י סברא זו, דאכתי מידי ספק לא נפק, לא מבעיא אי ליכא אחר שחיטה כ"א פרכוס, דנתבאר במהרי"ק דלא מסתבר שנשחט מחמת פרכוס, וא"כ מסתבר לומר שנשחטה כבר ועתה בא לכאן, שכן ראוי להיות חוזר הנה והנה ע"י פרכוס, אלא אפילו אי חלו בה ידים ומשמשו בה, י"ל דלמא כבר היה שמוט, ועתה ע"י משמוש ופרכוס בא לכאן. ולא נמצא חידוש זה בגמרא ובשום פוסק להכשיר שמוטה ושחטה אם נתהפך ובא לו לכאן אחר שחיטה. וקושיית המ"ז מעיקרא ליתא, דבהג"ה מיירי שבדק השוחט, וקא משמע לן דמהימן, דכן הוא הפלפול בגוף פ סקי מהרא"י (תרוה"ד ח"ב) סימן ר"ה, שממנו הג"ה זו, אם נאמן יחידי כיון דאיכא ריעותא ולא היה בידו לתקן, והשיב דנאמן. ובלי ספק שהמ"ז לא עיין בגוף פסקי מהרא"י, וקשיא ליה מאי קא משמע לן דנאמן בדבדק, ולכן כתב מה שכתב, אבל באמת אינו כן. תבו"ש לב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אבל שחט הרוב, ועקר הנשאר ביד¹⁷, או עקרן מחבורן, ולא שחט אחר כך כלל, נראה לי להכשיר דוקא בהפסד מרובה, דלאו דרך שחיטה הוא זה, ואינו פוסל השחיטה, וכל שכן שלא יעשה כן לכתחילה לעקור מיעוט בתרא בעודו חי.

ואם נעקרו כי האי גוונא מעצמן, פשיטא דכשר אפילו בלא הפסד מרובה.

ואם תפס הקנה לבדו בגוונא דליכא למיחש לוושט, ועקר בידו מיעוט קמא, או אפילו שחטו בפגום, יש להכשיר בהפסד מרובה.

במקומות שלא נהוג חומרות מדינות אלו, יש להתיר¹⁸ עיקור דסכין פגום במיעוט בתרא במקום הפסד מרובה, וכן עקר הסימן אחר הרוב וגמר שחיטת המיעוט בו.

אבל אם עקר מיעוט קמא דקנה כשתפסו לבדו, ביד או בקוץ, או מיעוט בתרא כן, או ממקום חבורו במיעוט בתרא, ולא שחט כלום, יש להכשיר דיעבד אפילו בלא הפסד מרובה.

ג. נשברה מפרקת ורוב בשר עמה נבלה

בהמה או חיה¹⁹ טמאה שנשחטה אינה מטמאה משום נבילה כל זמן שהיא מפרכסת עד שיתיו את ראשה והרי היא כאוכלין טמאין, נחרה והרי היא מפרכסת אין בה אפילו טומאת אוכלין כל זמן שהיא מפרכסת.

¹⁷ ודברי הלבוש (סעיף ט"ו) בזה אינם מובנים לי כלל, דכתב וזה לשונו, אם נעקרו הסימנים אחר ששחט רוב שנים כשרה, כיון דלא הוה כדרך שחיטה. ונוהגין לאסור כו', שכיון שאירע בשחיטה אי אפשר לצמצם, ושמא קודם שנשחטו רובן נעקרו, עכ"ל. ממה שכתב כיון דלא הוה כו', נראה דמיירי שלא שחט כלום אחר שנעקרו, דאם לא כן, הוה שוחט המיעוט בדרך שחיטה בסימנים עקורים. ובטעמא דיהיב שאי אפשר לצמצם, משמע דאיירי בששחט אחר הרוב, ובתוך השחיטה נעקר אחר שחיטת הרוב, דאי בשחט רוב והניח ואחר כך נעקר, לא שייך לומר אי אפשר לצמצם. גם מה שכתב שנוהגין לאסור, לא שייך מנהג במילתא דלא שכיחא כו', שבתוך השחיטה בין שחיטת רוב למיעוט ירגיש שנעקרו הסימנים. ובשלמא מהרי"ו והגהת רמ"א ז"ל (סעיף ט"ו) מיירי שפסק מלשחוט ונעקרו הסימנים ואחר כך חזר לשחוט המיעוט, הוה ליה עיקור במיעוט בתרא. אבל בלשון הלבוש קשה. ומכל מקום בליכא הפסד מרובה ראוי לחוש לחומרא. תבו"ש שם כט

¹⁸ כן כתב הרשב"א בתשובות ח"א סימן שס"ז, דעיקור דסכין פסולה לרש"י במיעוט בתרא משום דהוה דרך שחיטה, ומינה דהוה הדין שחט מיעוט בתרא בסימן עקור, דמאי שנא. וכבר נתבאר בהלכות שהייה (סי' כ"ג ס"ק ט') דיש לפסוק ברש"י בדליכא הפסד מרובה. אבל עקירות שלא בשחיטה יש להתיר כהסכמת הפוסקים. תבו"ש ל

¹⁹ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק ב הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

נשברה מפרקת²⁰ ורוב בשר עמה אף על פי שהיא מפרקת²¹ הרי זו נבלה מחיים ומטמאה במשא ובמגע אף על פי שהיא עדיין בחיים ואין השחיטה מועלת בה, אבל בלא רוב בשר טריפה היא ואין מטמאה במשא כל זמן שהיא מפרקת²². ואחד הבהמה ואחד העוף בכל הדברים האלה.

ד. מלך בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה

כבר התבאר במסכת זבחים דף סח: ששם מלך תורים²³ שלא הגיע זמנו ובני יונה שעבר זמנם ושיבש גפה ושנסמית עינה ושנקטעה רגלה הרי זו נבלה לכל דבר, זה הכלל כל שהיה פסולה בקדש פסולה ואינה נבלה, לא היתה פסולה בקדש הרי זו נבלה לכל דבר.

לפיכך המולק ונמצאת טריפה, או שמלך בסכין או שמלך חולין בפנים וקדשים בחוץ, הרי זו נבלה לכל דבר שאין המליקה מתרת ומטהרת אלא דבר שהוא כשר למזבח כמו שהתבאר שם דף נ:.

עוף טהור²⁴ שנטרף ונשחט שחיטה כשירה שחיטתו מטהרתו ואפילו נשחט בעזרה, ואם נמלק ונמצא טריפה אין מליקתו מטהרתו, נמצאת אומר שהשוחט עוף טהור בין בחוץ בין בפנים בין קדשים בין חולין ה"ז טהור, והמולק חולין בפנים או שמלך קדשים בחוץ הרי אלו מטמאין בגדים בבית הבליעה.

²⁰ רמב"ם שם, ובהלכות שחיטה פרק ג הלכה יט

²¹ מ"מ שם

²² מ"מ שם.

²³ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ז הלכה ב ג

²⁴ רמב"ם הלכות שאר אבות הטמאה פרק ג הלכה יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

